

DE STATEN VAN CURAÇAO

In Openbare Vergadering bijeen op vrijdag 13 februari 2026.

Constaterende dat

- de Raad van State van het Koninkrijk (hierna: de RvS), ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden (hierna: het Statuut), in oktober 2024 op eigen initiatief een openbaar advies (hierna: het Advies) heeft uitgebracht over de samenwerking binnen het Koninkrijk der Nederlanden (hierna: het Koninkrijk), waarin een negental specifieke aanbevelingen worden gedaan samen met andere observaties;
- de Regering van Curaçao (hierna: de Regering) in september 2025 een schriftelijke reactie op het Advies heeft gegeven en deze reactie met onder meer de Staten van Curaçao (hierna: de Staten) heeft gedeeld;
- de fracties uit de Staten de mening zijn toegedeeld dat samenwerking binnen het Koninkrijk van eminent belang is voor alle delen van het Koninkrijk en dat daarvoor ook de Staten, als volksvertegenwoordiger, zich moeten uitlaten over dit onderwerp.

Spreken uit ten aanzien van de aanbevelingen van het Advies:

Aanbeveling 1

Ga bij samenwerking uit van lokale behoeften en wensen, grijp autonomie niet aan als reden om samenwerking af te wijzen.

Het advies van de Raad benadrukt intensievere samenwerking om goed bestuur en mensenrechten te waarborgen. Wij delen het belang van goed bestuur en waarborg van mensenrechten. Echter, wij waarschuwen voor een subtiele verschuiving.

Wanneer samenwerking structureel wordt georganiseerd in een context van asymmetrische macht, een verhouding waarin gelijkwaardigheid formeel wordt beleden, maar materieel niet volledig kan worden gerealiseerd, een samenwerking binnen een context waarin één partner uiteindelijk doorslaggevende invloed heeft, dan is er geen sprake van partnerschap, maar van sturing.

De Staten staan voor samenwerking met als uitgangspunt vrijwilligheid, wederkerigheid en herroepbaarheid. Zonder deze drie elementen is samenwerking een zachte vorm van centralisatie. Daar staan de Staten niet voor.

 1

Aanbeveling 2

Versterk de deugdelijkheid van het bestuur in de Caribische landen van het Koninkrijk volgens de criteria die zijn afgesproken in 2006 in aanloop naar de opheffing van de Nederlandse Antillen, en conform de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en het internationale concept 'good governance'.

De Staten gaan niet akkoord met 'versterken deugdelijkheid van bestuur' met zogenaamde internationale normen. Dit leidt tot grotere bemoeienis van het Koninkrijk met het eigen autonome zelfbestuur van Curaçao dan afgesproken in het Statuut.

Aanbeveling 3

Intensiveer de bestuurlijke samenwerking tussen de landen, zodat het Koninkrijk alleen nog in uitzonderlijke gevallen eenzijdig hoeft in te grijpen. Leg prioriteit bij onderwijs en armoedebestrijding.

Daarnaast geldt voor de Staten een principieel uitgangspunt van solidariteit binnen het Koninkrijk. Wanneer Curaçao in een situatie terechtkomt waarin het land aantoonbaar hulp behoeft bij het waarborgen van de basisvoorwaarden van bestuur, economie of samenleving, dan dient die hulp beschikbaar te zijn op grond van onderlinge verbondenheid en wederzijdse verantwoordelijkheid, en niet als instrument van sturing of conditionering. Hulp die wordt gekoppeld aan vergaande voorwaarden en eenzijdige verplichtingen verliest haar karakter van solidariteit en verschuift naar afhankelijkheid. Dat achten de Staten onwenselijk en onverenigbaar met de gelijkwaardigheid van de landen binnen het Koninkrijk.

Aanbeveling 4

Onderzoek de mogelijkheden van bestuurlijke samenwerking tussen de Caribische landen van het Koninkrijk onderling om hun bestuurs- en uitvoeringskracht te vergroten.

Bestuurlijke samenwerking tussen de Caribische delen, moet aan de Caribische landen worden gelaten. Er moet niet gekozen worden voor gedwongen structuren waarvan als onsuccesvol voorbeeld de keuze voor een gezamenlijke centrale bank voor Curaçao en Sint Maarten wordt gegeven.

De Staten gaan niet akkoord met gebruik van artikel 43, lid 2 Statuut om de samenwerking met Nederland (want daar gaat het om, niet om het Koninkrijk gezien de beleidsgebieden waarop de samenwerking zich richt) af te dwingen. Artikel 43, lid 2 is ultimum remedium.

2

Aanbeveling 5

Consensusrijkswetten zijn een goede basis voor samenwerking. Om belemmeringen die worden ervaren bij de inzet van dit instrument weg te nemen, adviseert RvS om afspraken te maken over de totstandkoming en de opzegging van consensusrijkswetten.

Bij Consensusrijkswetten is er sprake van een asymmetrische machtsverhouding; het maakt van lokale bevoegdheden verborgen bevoegdheden. De RvS presenteert consensusrijkswetten als een geschikt en stabiel juridisch kader om samenwerking binnen het Koninkrijk vorm te geven.

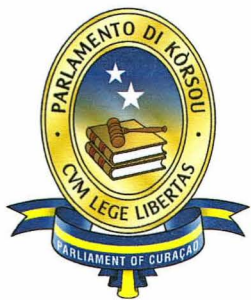
Consensus is een groot woord. Maar consensus onder ongelijke machtsverhoudingen vereist extra waarborgen. Zonder evenwichtige opzeggingsmogelijkheden kan consensus verworpen tot langdurige binding zonder reële exit. Vrijheid zonder mogelijkheid tot heroverweging is geen vrijheid, maar contractuele fixatie.

Daarom ondersteunen de Staten het regeringsstandpunt dat samenwerking primair via onderlinge regelingen dient plaats te vinden, en slechts bij zwaarwegende, vooraf gedefinieerde en omschreven Koninkrijksbelangen die Curaçao raken en waarvan wij de gevolgen niet zelfstandig kunnen dragen, via consensus-rijkswetgeving, met dien verstande dat in dergelijke rijkswetten steeds een duidelijke en evenwichtige opzeggings- of herroepingsclausule wordt opgenomen, zodat de autonomie en beleidsruimte van Curaçao ook op termijn gewaarborgd blijven.

Aanbeveling 6

Bevorder dat de rechten van de mens en fundamentele vrijheden zoveel mogelijk in alle delen van het Koninkrijk en voor alle burgers gelden.

Mensenrechten: er is een onafhankelijke rechterlijke waarborg door het Gemeenschappelijk Hof van Justitie. De burger heeft rechterlijke bescherming. De RvS pleit voor meer gelijkheid. Wanneer wij spreken over mensenrechten en fundamentele vrijheden, mogen deze niet afhankelijk zijn van de postcode waar je binnen het Koninkrijk woont. Onze burgers moeten de bescherming en de voordelen van het Koninkrijk in hun dagelijks leven ervaren.

Aanbeveling 7

Geef Nederlanders die wonen in de Caribische landen van het Koninkrijk op dezelfde wijze invloed als andere Nederlanders op de samenstelling van de Tweede en Eerste Kamer.

Dit brengt eerder verwarring in het lokale kiesgebied Curaçao.

De Staten zien in een vorm van directe stemrecht op de samenstelling van de Tweede Kamer geen meerwaarde voor de lokale burgers. Meer dan 95% van de onderwerpen die in de Staten Generaal behandeld worden zijn met name van belang voor de Nederlanders die niet in het Caribisch deel van het Koninkrijk wonen.

Aanbeveling 8

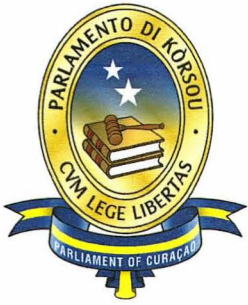
Verstevig, ervan uitgaande dat personen met voor deze zware functie passende eigenschappen worden benoemd, de rol en positie van de Gevolmachtigde Ministers in de Rijksministerraad. Overweeg of zij kunnen aanblijven na een regeringswisseling zodat zij de tijd krijgen om zich in te werken en een netwerk op te bouwen.

Het advies van de RvS onderstreept het belang van een versterkte rol van de Gevolmachtigde Minister binnen de Koninkrijksbesluitvorming, mede ter vermindering van het democratisch tekort en ter bevordering van een evenwichtiger vertegenwoordiging van de Caribische landen.

De Staten onderschrijven dat de positie van de Gevolmachtigde Minister wezenlijk is voor de vertegenwoordiging van Curaçao binnen het Koninkrijk. De versterking van de positie van de Gevolmachtigde Minister kan bijdragen aan een evenwichtiger vertegenwoordiging van Curaçao binnen de Koninkrijksbesluitvorming en daarmee aan het verkleinen van het democratisch tekort. Tegelijkertijd ligt de legitimiteit van deze functie in haar democratische oorsprong: de Gevolmachtigde Minister is niet slechts een functionaris, maar de constitutionele stem van Curaçao binnen het Koninkrijk. Versterking van de positie mag daarom nooit leiden tot beperking of conditionering van de autonome keuze voor deze vertegenwoordiging, maar dient juist te waarborgen dat die stem vrij, volwaardig en met gezag kan worden ingebracht in de besluitvorming. Alleen dan draagt versterking daadwerkelijk bij aan gelijkwaardigheid en wederzijds vertrouwen binnen het Koninkrijk.

Voor de Gevolmachtigde Minister moet een zwaar bestuurlijk profiel worden afgesproken. Het moet echter een politieke functie blijven met protocol voor intern apèl.

[Handwritten signature]

De Gevolmachtigde Ministers moeten meer gewicht en meer tijd krijgen om aan hun netwerk te werken. Wat betreft de opmerking dat Gevolmachtigde Ministers gewicht moeten hebben en niet slechts “boodschappers” mogen zijn die berichten overbrengen, zijn wij het daar volledig mee eens. Zij moeten politieke actoren zijn die actief onze autonomie verdedigen tegen de golf van populisme en neokolonialisme die wij zelfs vanuit Den Haag zien opkomen.

Laten we een land nemen waar nu veel over wordt gesproken. Net zoals Curaçao bij Nederland hoort, hoort Groenland bij Denemarken. Groenland is ook een autonoom land binnen Denemarken. De premier van Groenland heeft Curaçao bezocht en bij die gelegenheid gezegd: “Curaçao weet niet wat het heeft. In Groenland kunnen van de 179 parlementsleden slechts 2 uit Groenland komen”. Dat betekent dat Groenland een vertegenwoordiger heeft in het Deense parlement – precies zoals het advies nu voorstelt. Maar Groenland heeft niet automatisch een vertegenwoordiger in een Koninkrijksregering zoals wij. Wij hebben onderhandeld om een vertegenwoordiger in de Rijksministerraad te hebben: een Gevolmachtigde Minister. Iemand die aanwezig is wanneer beslissingen worden genomen.

Aanbeveling 9

Voorzie in een regeling waarmee geschillen tussen het Koninkrijk en de landen van het Koninkrijk kunnen worden beslecht. Wijs een bestaand orgaan aan als geschilleninstantie en zorg ervoor dat die een bindend oordeel kan vellen over de juridische aspecten van een geschil in het kader van de uitoefening van toezichtsbevoegdheden van het Koninkrijk en over de interpretatie van het Statuut. Overweeg daarnaast om deze instantie een zwaarwegend advies te laten geven over beleidskwesties die in dat kader worden voorgelegd.

De RvS stelt voor om binnen het Koninkrijk een onafhankelijke geschilleninstantie in te stellen die bindend oordeelt over juridische geschillen tussen het Koninkrijk en de landen en zwaarwegend adviseert over beleidsmatige geschillen, zodat wordt voorkomen dat de Rijksministerraad als rechter in eigen zaak optreedt.

Waar de Staten volledig instemmen met de RvS én met de Regering, is de noodzaak van een onafhankelijke en bindende geschillenregeling.

Een rechtsorde waarin één partij uiteindelijk beslist over geschillen waarbij zij zelf betrokken is, ondermijnt vertrouwen. Rechtsstatelijkheid betekent dat macht wordt begrensd door onafhankelijke toetsing.

Juist vanwege de bestaande asymmetrische machtsverhoudingen binnen het Koninkrijk is een onafhankelijke en bindende geschilleninstantie geen technische toevoeging, maar een

rechtsstatelijke voorwaarde om de gelijkwaardigheid van Curaçao daadwerkelijk te waarborgen.

Ten overvloede

Eenenzeventig jaar na de totstandkoming van het Statuut staan wij niet slechts stil bij een historisch document, maar bij een constitutioneel evenwicht. Het advies van de RvS nodigt uit tot reflectie op samenwerking, wederzijds begrip en toekomstbestendigheid.

Maar één beginsel moet helder zijn: samenwerking kan slechts duurzaam zijn wanneer zij rust op gelijkwaardigheid, en gelijkwaardigheid kan slechts geloofwaardig zijn wanneer autonomie niet wordt gerelativeerd, maar gerespecteerd.

Dit is geen technische discussie over bevoegdheden. Het is een principiële vraag over politieke waardigheid, zelfbeschikking en de grenzen van macht binnen het Koninkrijk.

De eilanden zijn sterk, met sterk groeiende economieën. Curaçao is veerkrachtig en steeds minder financieel afhankelijk van financiën vanuit Nederland. Eigen autonomie is voor de toekomst van Curaçao cruciaal. Deze moet zijn gebaseerd op respect binnen het Koninkrijk met gevoel voor eigen verantwoordelijkheid, zonder onnodige interventie van buitenaf. Curaçao moet blijven zorgen voor eigen aangelegenheden zoals goed onderwijs, kwaliteit van de zorg en een veilige samenleving.

Autonomie is geen bestuurlijke techniek. Zij is de erkenning dat een volk het recht heeft zijn eigen politieke keuzes te maken, inclusief het recht om te falen, te corrigeren en te leren. Wanneer autonomie wordt gereduceerd tot een administratieve bevoegdheid die permanent onder toezicht staat, dan verliest zij haar morele betekenis.

Autonomie is geen obstakel voor het Koninkrijk. Autonomie is de reden waarom het Koninkrijk bestaansrecht heeft. Immers, het Koninkrijk is juist ontstaan als alternatief voor koloniale ondergeschiktheid. Met het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden van 1954 werd bewust gekozen voor een staatsverband van vrije, gelijkwaardige landen, niet voor een hiërarchisch bestuursstelsel. Het Koninkrijk ontleent zijn legitimiteit daarom niet aan centralisatie, maar aan vrijwillige verbondenheid. Zodra autonomie wordt gereduceerd tot een administratieve bevoegdheid onder permanente sturing, verliest het Koninkrijk zijn oorspronkelijke morele en constitutionele fundament.

De Staten staan voor samenwerking met als uitgangspunt vrijwilligheid, wederkerigheid en herroepbaarheid. Zonder deze drie elementen is samenwerking een zachte vorm van centralisatie.

Het advies suggereert een gedeelde verantwoordelijkheid tussen autonome en Koninkrijksaangelegenheden.

Het Statuut kent echter een heldere scheiding van bevoegdheden, namelijk in de artikelen 3 en 41. Deze scheiding is niet bureaucratisch, het is constitutioneel.

Wanneer wij een ongedefinieerd tussengebied accepteren, accepteren wij een interpretatieve ruimte waarin macht zich geleidelijk kan verplaatsen zonder expliciete democratische instemming. Constitutionele verandering zonder formele herziening is geen evolutie, het is verschuiving. De Staten verwerpen dat pad.

Ten aanzien van het democratisch tekort

Het advies van de RvS erkent expliciet dat er binnen het Koninkrijk een democratisch tekort bestaat, en doet de suggestie om dat te verkleinen door het voorstel om stemrecht voor de Tweede Kamer uit te breiden. Dat oogt sympathiek en lijkt op een gebaar van gelijkwaardigheid. Echter, naar het inzien van de Staten is dat een symbolische participatie, hetgeen niet met structurele machtsevenwicht gelijk kan worden gesteld.

De Staten stellen dat het democratisch tekort niet ligt in het ontbreken van Nederlandse stemrechten. Het democratisch tekort ligt in de beperkte invloed van de Caribische landen binnen de besluitvorming van het Koninkrijk zelf.

Rechtvaardigheid vraagt niet om integratie in een ander parlement. Zij vraagt om een institutionele balans binnen het bestaande staatsverband. De Staten wijzen het voorstel van de RvS op dit punt dan ook integraal af.

Het advies stelt dat het Statuut niet hoeft te worden gewijzigd, maar anders moet worden gelezen. De wereld is veranderd. Bestuurlijke eisen zijn zwaarder geworden. Internationale normen zijn intensiever. De Staten stellen echter een principiële grens: interpretatie mag nooit de plaats innemen van democratische herijking. Immers, constitutionele veranderingen die de verdeling van bevoegdheden raken kunnen alleen legitiem zijn wanneer zij expliciet, transparant en met instemming van de betrokken volksvertegenwoordigingen plaatsvinden. Anders verschuift macht zonder democratische toestemming. Daar pleiten de Staten niet voor.

De Staten staan ervoor dat wanneer de praktijk en werking van het Koninkrijk zich wezenlijk ontwikkelen, ook de democratische legitimatie daarvan expliciet en in gezamenlijkheid opnieuw wordt bevestigd, zodat die ontwikkeling steeds gedragen blijft door de volksvertegenwoordigingen van alle landen.

Slotbeschouwing

Alles afwegende kiezen de Staten voor een koers van samenwerking die geworteld is in gelijkwaardigheid, rechtsstatelijkheid en wederzijds respect. De Staten erkennen de noodzaak om het Koninkrijk toekomstbestendig te maken, maar zijn van oordeel dat dit alleen duurzaam kan wanneer elke ontwikkeling de autonomie van de landen intact laat, democratisch gelegitimeerd blijft en wordt gedragen door wederzijdse verantwoordelijkheid. In dat kader geldt voor de Staten tevens dat, wanneer Curaçao in omstandigheden verkeert waarin het land aantoonbaar ondersteuning behoeft, het Koninkrijk die ondersteuning moet bieden uit solidariteit en gedeelde verantwoordelijkheid, en niet als instrument van sturing via voorwaarden en condities. Daarom zullen wij hervormingen slechts ondersteunen wanneer zij bijdragen aan versterking van de positie van Curaçao als gelijkwaardige partner, voorzien in onafhankelijke rechtsbescherming en berusten op vrijwillige, wederkerige afspraken. De Staten kiezen dan ook voor een Koninkrijk waarin samenwerking partnerschap is, rechtsbescherming gewaarborgd is en solidariteit nooit afhankelijk wordt gemaakt van voorwaarden die de autonomie uithollen.

De RvS pleit voor meer gelijkheid in mensenrechten (artikel 43). Maar gelijkheid moet zich vertalen in concrete zaken. Dit zijn geen problemen van één eiland; dit zijn Koninkrijk uitdagingen. Onze burgers moeten de voordelen van het Koninkrijk voelen in hun dagelijks leven, niet alleen op papier.

Autonomie geeft ons de mogelijkheid om onze eigen identiteit te ontwikkelen: onze tradities, ons carnaval, onze “tambú” en vooral onze stranden. Toch leven wij in een pijnlijke realiteit. Vandaag zien wij dat wij onze kusten verliezen. Om naar het strand te gaan, voel je je soms een vreemdeling in je eigen land. Wanneer onze clubs sluiten en wij 's avonds geen muziek meer mogen horen, verliezen wij het leven dat ons definieert.

Wanneer wij het advies bekijken, moeten wij nadenken hoe wij onze mensen kunnen blijven helpen. Het advies spreekt over samenwerking. Nederland zegt dat als er behoefte is aan samenwerking, het initiatief vanuit Curaçao moet komen. Curaçao zegt dat er al samenwerking is via de landspakketten. Curaçao en Nederland kunnen veel intensiever samenwerken voor onze mensen.

Autonomie betekent dat wij zelf verantwoordelijkheid nemen voor onze beslissingen: sociaal, economisch en cultureel. Maar autonomie betekent ook dat de afspraken binnen het Koninkrijk moeten worden toegepast op basis van gelijkheid en wederzijds respect.

Het Statuut mag niet alleen worden gebruikt wanneer er een wens is om in te grijpen of te corrigeren. Het is een fundament van samenwerking, gebaseerd op vertrouwen, dialoog en respect.

Een betere en meer gelijkwaardige toepassing van het Statuut betekent;

- respect voor onze democratische processen;
- transparante dialoog in plaats van unilaterale beslissingen;
- investeren in structurele ontwikkeling in plaats van tijdelijke afhankelijkheid.

Als wij kennismaken van de reactie van de Regering op het advies van de RvS over 70 jaar Statuut, kunnen wij in grote lijnen instemmen met wat de Regering naar voren heeft gebracht. Wij moeten waken om niet terug te keren naar koloniale tijden waarin wij toestemming moeten vragen om onze eigen cultuur te beleven.

Willemstad, 13 februari 2026

De Voorzitter van de Staten,

Dhr. F.H.E. Brownbill

De Griffier van de Staten,

Dhr. mr. S.R. Cijntje